

Sp.

452. Tillaga til þingsályktunar

[161. mál]

um athugun á stofnun lífeyrissjóðs fyrir sjómenn, verkamenn, bændur, útvegsmenn og aðra þá, sem ekki njóta lífeyristryggingar hjá sérstökum lífeyrissjóðum.

Flm.: Ólafur Jóhannesson, Björgvin Jónsson, Halldór E. Sigurðsson, Sveinbjörn Högnason, Sigurvin Einarsson, Ágúst Þorvaldsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta athuga, hvort tiltækilegt sé að stofna lífeyrissjóð fyrir sjómenn, verkamenn, bændur, útvegsmenn og aðra þá, sem ekki njóta lífeyristryggingar hjá sérstökum lífeyrissjóðum.

Greinargerð.

Á síðari árum hefur þeim starfsmannahópum stöðugt fjölgað, sem njóta lífeyristryggingar hjá sérstökum lífeyrissjóðum, sem ýmist hafa verið stofnaðir með lögum eða samningum launþega og atvinnurekenda. Er nú svo komið, að yfirleitt allir fastráðnir starfsmenn þess opinbera njóta eða eiga kost á að njóta lífeyristryggingar hjá lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins eða öðrum sérstökum lífeyrissjóðum, svo sem lífeyrissjóði barnakennara eða lífeyrissjóði hjúkrunarkvænna. En upphaflega var lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins aðeins ætlaður embættismönnum. Bankarnir hafa sérstaka lífeyrissjóði fyrir starfsmenn sína, og svo er um ýmis viðskiptafyrirtæki, þ. á m. Samband ísl. samvinnufélaga. Verzlunarmannafélag Reykjavíkur hefur sinn eigin lífeyrissjóð. Njóta skrifstofu- og verzlunarmenn í Reykjavík, sem í því félagi eru, lífeyristryggingar í þeim sjóði.

Það leikur ekki á tveim tungum, að lífeyrisréttindin eru veruleg hlunnindi. Sjóðfélagar njóta ellilífeyris, sem getur farið allt upp í 60% af meðallaunum þeirra síðustu árin, auk þess sem maka og börnum sjóðfélaga er tryggður nokkur lífeyrir. Sjóðfélagi kaupir sér að visu þessi lífeyrisréttindi með því að greiða til lífeyrissjóðsins ákveðinn hundraðshluta af launum sínum. En jafnframt greiðir atvinnuveitandi, hvort heldur er ríki eða annar, tillag til sjóðsins. En auk þess hafa sjóðfélagar, a. m. k. í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, átt þess kost að fá lán úr sjóðnum til byggingar eigin íbúða. Hafa lán þessi verið sérlega hagfelld. Hafa sjóðfélagar notið þar mikils hagræðis, og má fullyrða, að þeir margir hverjir hefðu alls ekki eignast þak yfir höfuðið, ef ekki hefði notið við þessara lána. En með þessum hætti hafa lífeyrissjóðirnir einnig gert mikið gagn. Hjá þeim hefur orðið fjársöfnun, og með því fé hafa þeir bætt úr lánsfjárbörf.

Væntanlega verður því ekki mótmælt, að æskilegt sé, að öllum þjóðfélagsþegnum, hvar í stétt sem standa, sé séð fyrir viðunandi ellilífeyri. Það er aðalmerki hvers þjóðfélags að búa vel að gömlu fólki. Það er auðvitað ekkert réttlæti í því, að fólk, sem á að baki langa og stranga starfsævi, verði í elli sinni að búa við öryggisleysi og stórum lakari kjör en fyrr á ævi. Með lögnum um almannatryggingar er vissulega stefnt í rétta átt, þó að ellilífeyrir samkvæmt þeim lögum sé auðvitað langt frá því að vera fullnægjandi. En skilyrði þess, að viðunandi ellilífeyrir verði greiddur, er auðvitað það, að myndaður hafi verið nægilega öflugur sjóður í því skyni. Þann sjóð þarf fyrst að mynda. Hér er því eigi aðeins spurning um það, hvað sé æskilegt, heldur og hitt, hvað sé framkvæmanlegt. Um það verður ekkert sagt nema að undan-genginni ýtarlegri rannsókn.

Flutningsmönnum þessarar tillögu virðist tímabært, að það sé tekið til ræki-legrar og gagnerrar athugunar, hvort tók séu á að stofna lífeyrissjóð, er veitti öllum þeim, sem ekki eru nú sjóðfélagar í hinum sérstöku lífeyrissjóðum, hliðstæð réttindi þeim, sem opinberir starfsmenn njóta. Að sjálfsögðu er þá gert ráð fyrir því, að slíkur sjóður starfaði á hreinum lífeyrisgrundvelli, þ. e. a. s. að lífeyririnn yrði keyptur gegn iðgjöldum samkvæmt útreikningi tryggingafræðinga og að menn gætu

ekki öðlazz lifeyrisréttindi, fyrr en þeir hefðu greitt til sjóðsins iðgjöld í tiltekinn tíma.

Það er skoðun flutningsmanna, að það sé í alla staði réttmætt, að þær fjölmennu starfsstéttir, sem nefndar eru í ályktun þessari, njóti hliðstæðra réttinda sem opinberir starfsmenn að því er lifeyristryggingu varðar, enda væri með þeim hætti stuðlað að auknu öryggi í þessum starfsstéttum, og e. t. v. geti það ýtt undir, að ungir menn sæktu þangað meir en nú. Hins vegar má vel vera, að á því séu ýmsir framkvæmdarerfiðleikar að láta lifeyristryggingu taka til þessara stétta. Hinir sérstöku lifeyrissjóðir hafa yfirleitt hingað til verið bundnir við fastráðna starfsmenn, en hafa ekki tekið til þeirra, sem fengið hafa við sjálfstæðan atvinnurekstur, né heldur til lausráðinna manna. Hér hljóta fjölmörg atriði að koma til athugunar. Er eigi á færi flutningsmanna að fullyrða neitt um það á þessu stigi, hvort fært sé að taka þannig upp almenna lifeyristryggingu landsmanna allra, þótt slíkar alþjóðartryggingar muni nú hafa verið upp teknar annars staðar og almannatryggingarnar hér hjá okkur séu vísir að slíkri alþjóðarlifeyristryggingu. Við athugun máls þessa yrði að sjálfsögðu haft samráð við stéttasamtökin. Vera má, að þessi athugun leiði í ljós, að takmarka verði trygginguna við einhverjar þeirra stétta, sem hér eru nefndar.

En sé framkvæmanlegt að taka upp slíka alþjóðartryggingu, er ljóst, að hún mundi stuðla að eðlilegu og sjálfsögðu jafnrétti meðal þegnanna. Enn fremur mundu safnast sjóðir, sem að sjálfsögðu yrðu m. a. lánaðir sjóðfélögum með hliðstæðum hætti og átt hefur sér stað um lánveitingar úr lifeyrissjóði starfsmanna ríkisins. Með stofnun slíks lifeyrissjóðs væri fólki fyrst og fremst tryggt fjárhagslegt öryggi í elli sinni. En auk þess gæti slík sjóðsstofnun stuðlað að varanlegri fjármagnsmyndun, ef rétt væri á haldið, og sjóðfélögum gætu opnast lánsöguleikar. Slíkur sjóður gæti t. d. létt undir með hinu almenna veðlánakerfi. Sömuleiðis væri sennilegt, að bændur og útvegsmenn gætu, ef þeir væru tryggðir í sjóðnum, fengið þar hagstæð lán til nauðsynlegra framkvæmda o. fl.

Eitt þeirra atriða, sem athuga þarf, er hversu háttað yrði stjórn alþjóðartryggingarinnar, ef til kæmi, hvort setja ætti á fót sjálfstæða stofnun eða fela Tryggingastofnun ríkisins þetta verkefni. Er engin afstaða tekin til þess hér.